

Nr 85.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.; given Stockholms slott den 24 november 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Arthur Engberg.

Utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 november 1939.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, STRINDLUND, HÄGGLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg:

Efter föredragning av chefen för finansdepartementet har Kungl. Maj:t till 1939 års urtima riksdag avlåtit proposition, nr 72, angående avlöningsförmåner till viss civil personal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.

Jag ber nu att få anmäla motsvarande spörsmål beträffande vissa i omnämnda proposition ej avsedda lärare vid statsunderstödda folkhögskolor och privatläroverk samt vid folk- och fortsättningsskolor.

1. Statsunderstödda folkhögskolor.

Statsunderstöd utgår till folkhögskolor, som prövats gagneliga och i vederbörlig ordning befunnits böra erhålla statsunderstöd. Som förutsättning gäller som regel bland annat, att landsting, hushållningssällskap, kommuner eller enskilda lämna vissa bidrag till skolan och att lärarpersonalen åtnjuter viss av Kungl. Maj:t fastställd minimiavlöning.

Jämlikt § 1 mom. 1 kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) angående avlöning åt lärare vid folkhögskola samt statsbidrag till sådan skola skola vid statsunderstödd folkhögskola anställda manliga lärare, där ej Kungl. Maj:t på grund av särskilda förhållanden annorlunda bestämmer, åtnjuta en k o n t a n t a v l ö n i n g, uppgående för år till minst följande belopp:

för *manlig föreståndare*

a) vid folkhögskola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 5,400 kronor,

b) vid folkhögskola med endast huvudkurs 4,600 kronor eller, då endast vare sig manlig eller kvinnlig avdelning däri ingår, 4,000 kronor, till vilka avlöningsbelopp kunna komma två ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 års oförvitlig tjänstgöring;

för *vikarierande föreståndare* ett särskilt arvode av 500 kronor vid skola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs samt 400 kronor vid skola med endast huvudkurs;

för *manlig ämneslärare med fast anställning*

a) vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 3,700 kronor,

b) vid endast huvudkurs 3,000 kronor, till vilka avlöningsbelopp kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring;

för *extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare* med full tjänstgöring

a) vid huvudkurs 1,900 kronor,

b) vid fristående kvinnlig kurs 600 kronor;

för *lärare i slöjd* arvode efter 2 kronor 50 öre för varje undervisningstimme;

för *lärare i gymnastik och i sång*, vilken ej på grund av annan anställning vid skolan har bestämd årslön, arvode efter 3 kronor 50 öre för varje undervisningstimme.

Utöver den kontanta lönen skola föreståndare och fast anställda ämneslärare åtnjuta fri bostad och bränsle eller ersättning därför (§ 2).

Beträffande avlöningsförmåner under t j ä n s t l e d i g h e t m. m. gälla följande bestämmelser:

Till tjänstledig föreståndare och ämneslärare med fast anställning utgår den kontanta avlöningen enligt följande särskilda bestämmelser:

a) om tjänstledighet erhållits på grund av sjukdom, äger den tjänstledige åtnjuta samtliga honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande en tredjedel av den för honom i kungörelsen stadgade kontanta begynnelseavlöningen;

b) om tjänstledighet erhållits för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, ankommer det på Kunql. Maj:t att bestämma, om och i vad mån den tjänstledige skall vara förpliktad att av sina kontanta avlöningsförmåner avstå mera än ett belopp, motsvarande en tredjedel av den för honom i kungörelsen stadgade kontanta begynnelseavlöningen;

c) om tjänstledighet erhållits av annan anledning än under a) och b) sägs, äger den tjänstledige åtnjuta de honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande den i kungörelsen stadgade kontanta avlöningen för vikarie å tjänsten.

Under åtnjuten tjänstledighet äga föreståndare och ämneslärare med fast anställning bibehålla dem tillkommande naturaförmåner eller ersättning för sådana.

Av skolstyrelsens beslut må bero, huruvida vikarie å ledig befattning skall helt eller delvis åtnjuta sådan bostadsförmån eller motsvarande ersättning, som tillkommer ordinarie innehavare av tjänsten (§ 4).

Avlöning till lärare skall för den tid, undervisningen måst inställas på grund av rådande smittsam sjukdom bland människor eller husdjur, utgå med samma belopp, som om undervisningen bedrivits i eljest bestämd omfattning, dock med skyldighet för lärare, vars tjänstgöring sålunda för en tid inställts, att utan särskild ersättning fullgöra återläsning av den förlorade undervisningstiden i den utsträckning, som må komma att påfordras.

Till lärare, som till förekommande av smittfara av vederbörande myndighet förbjudits att tjänstgöra, skall under den tid, han i anledning härav är avstängd från tjänstgöring, lönen utgå oavkortad, dock icke för längre tid än högst sex månader (§ 5).

Vid beräkning av tjänstetid för uppflyttning i högre lönegrad må icke föras befattningshavare till last tjänstledighet, som han åtnjuter för att fullgöra värnplikt, eller den tid, under vilken undervisningen vid skolan till följd av smittsam sjukdom bland människor eller husdjur varit inställd (§ 6).

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår till lärare vid statsunderstödda folkhögskolor jämlikt kungörelsen den 22 juni 1923 (nr 306) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor. Det procentuella dyrtidstillägget utgår i allmänhet å ett tilläggsunderlag, motsvarande hälften av den i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) stadgade kontanta minimiavlöningen. Till lärare, som är tjänstledig, skall utgå dyrtidstillägg, minskat i samma proportion, som avlöningen avkortas under ledigheten.

I avvaktan å definitiv löne reglering har riksdagen sedan den 1 juli 1929 beviljat provisorisk avlöningsförbättring åt lärarna vid folkhögskolorna. Denna utgår jämlikt kungörelsen den 5 juli 1929 (nr 244) med följande belopp för manlig lärare för helt år räknat, nämligen:

till föreståndare

a) vid skola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs med 600 kronor;

b) vid skola med endast huvudkurs men med såväl manlig som kvinnlig avdelning med 500 kronor;

c) vid skola med endast huvudkurs och endast en avdelning med 420 kronor;

till *ämneslärare med fast anställning*

a) vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs med 500 kronor;

b) vid endast huvudkurs med 385 kronor;

till *extra ordinarie och vikarierande ämneslärare*

a) vid huvudkurs med 285 kronor;

b) vid fristående kvinnlig kurs med 90 kronor.

Befattningshavare äger att under tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom åtnjuta två tredjedelar av den provisoriska avlöningsförbättring, som han skulle äga uppbära, därest han själv bestrede sin tjänst. Härutöver utgår icke provisorisk avlöningsförbättring till lärare, som åtnjuter tjänstledighet.

Vad i § 5 i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) stadgas angående avlöningens utgående för det fall, att undervisningen någon tid måst inställas eller lärare förbjudits att tjänstgöra, äger tillämpning även i fråga om provisorisk avlöningsförbättring.

Den provisoriska avlöningsförbättringen bestrides helt av statsmedel.

Jämlikt § 10 kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) må till u n d e r s t ö d å t f o l k h ö g s k o l a — förutom bidrag till kursernas upprätthållande — såsom särskilda bidrag till lärares avlöning utgå bland annat:

för föreståndare samt ämneslärare med fast anställning ett belopp, motsvarande det eller de ålderstillägg, vartill föreståndaren eller läraren må vara berättigad;

för lärare, som vikarierar för föreståndare eller för ämneslärare med fast anställning, om tjänstledigheten förorsakats av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren är skyldig avstå, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer;

för befattningshavare, som till förekommande av smittfara av vederbörande myndighet förbjudits att tjänstgöra, samt för den, som vikarierar för sådan befattningshavare, det belopp, som i varje fall bestämmes av Kungl. Maj:t med iakttagande, att statsbidraget icke må beräknas för längre tid än högst sex månader.

Såsom villkor för statsbidragets utgående gäller, bland annat, att undervisningen vid skolan pågår så lång tid, som i gällande stadga för statsunderstödda folkhögskolor är föreskrivet beträffande de särskilda kurserna; skolöverstyrelsen dock obetaget att, där undervisningen till följd av smittsam sjukdom bland människor eller husdjur eller annan tvingande anledning i vederbörlig ordning varit inställd, ändock bevilja statsbidrag.

I skrivelse den 22 september 1939 har *skolöverstyrelsen* — med föranledande av den internationella händelseutvecklingen — framlagt förslag i fråga om avlöningsförmåner till vissa lärare vid de statsunderstödda folk-

högskolorna under tjänstledighet för fullgörande av dem åliggande värnpliktstjänstgöring m. m.

Överstyrelsen har därvid föreslagit, att föreståndare eller ämneslärare med fast anställning vid statsunderstödd folkhögskola skulle för tid, under vilken han vore inkallad till värnpliktstjänstgöring, vidkännas löneavdrag med belopp, motsvarande en tredjedel av den för honom i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) stadgade kontanta begynnelselönen, samt att extra ordinarie och vikarierande ämneslärare samt timplärare i den mån lärartjänstgöringen av överstyrelsen prövades utgöra hans huvudsakliga sysselsättning skulle för tid, under vilken han vore inkallad till värnplikts-tjänstgöring, vidkännas löneavdrag med belopp, motsvarande hälften av den för honom i samma kungörelse stadgade kontanta lönen.

Överstyrelsen har vidare föreslagit, att vid statsunderstödd folkhögskola anställd föreståndare, ämneslärare med fast anställning samt extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare, vilken hindrades att tjänstgöra eller vars tjänstgöring minskades till följd av undervisningens inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, skulle äga uppbära oavkortad avlöning utan hinder därav, att tjänstgöringen icke fortgått i eljest föreskriven omfattning. Vad sålunda föreslagits skulle jämväl gälla för lärarinna i hushållsgöromål samt timplärare i den mån lärartjänstgöringen av överstyrelsen prövades utgöra deras huvudsakliga sysselsättning. Lärare, för vilken nämnt tjänstgöringshinder förelegat, skulle vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning kunde vara bestämd.

Överstyrelsen har därjämte föreslagit, att för lärare med lönetursrätt tid, varunder läraren av nyssnämnd anledning varit hindrad att tjänstgöra, finge beräknas såsom tjänstetid vid bestämmandet av hans placering i löneklass.

Överstyrelsen har slutligen föreslagit, att skolorna skulle tillförsäkras ersättning av statsmedel för de merutgifter, som kunde komma att förorsakas av vad överstyrelsen sålunda föreslagit.

Som motivering för detta förslag har skolöverstyrelsen anfört bland annat följande.

Angående lärares löneförmåner under tjänstledighet för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring saknades bestämmelser i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864). Då folkhögskollärarna icke syntes böra erhålla en sämre ställning än andra jämförbara kategorier, borde bestämmelser meddelas härutinnan.

Överstyrelsen ville erinra därom, att de för vissa lärarkategorier gällande avlöningsreglementena innehölle bestämmelser om vissa löneavdrag för bland annat militär tjänstgöring, ävensom om bestämmelserna i kungörelsen den 16 maj 1919 (nr 252) angående avlöning åt lärare vid folkskolor och vissa andra skolor under tjänstledighet för rikets försvar. Enligt denna kungörelse, som ägde tillämplighet å vissa icke statsanställda lärarkatego-

rier, intill dess dessa erhöillo lönereglering, skulle vederbörande lärare under »tjänstledighet för tjänstgöring till rikets försvar» åtnjuta lön som vid sjukdom.

Att för folkhögskolans lärare tillämpa samma bestämmelser som för de statsanställda lärarna gällande vore icke möjligt. De för folkhögskolornas lärare genom kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) fastställda avlöningarna vore minimilöner, och någon dyrortsgruppering av lönerna vore icke påbjuden. Någon motsvarighet till B-avdraget för de statligt anställda lärarna finnes icke.

Däremot erbjöde det inga svårigheter av teknisk art att för ifrågavarande lärare stadga, i likhet med vad som nu gällde i fråga om folkskollärare, att de vid tjänstledighet för dem såsom värnpliktiga åliggande militär tjänstgöring skulle i löneavseende för sådan tid avstå hälften av på tiden löpande del av lönen.

Med hänsyn till att lärarna vid folkhögskolorna icke sedan år 1919 erhållit lönereglering kunde också skäl föreligga att i enlighet med de principer, som i kungörelsen den 16 maj 1919 (nr 252) följts, tillerkänna dessa lärare lön såsom vid sjukdom. Ett dylikt stadgande skulle innebära, att befattningshavare finge avstå en tredjedel av den stadgade begynnelselönen.

Överstyrelsen förordade i likhet med folkhögskolinspektören denna anordning, som syntes böra gälla samtliga fast anställda lärare.

Vidkommande de extra ordinarie lärarna syntes böra föreskrivas, att dessa vid inkallelse till värnpliktstjänstgöring skulle vidkännas löneavdrag med belopp, som motsvarade hälften av den för dem gällande minimiavlöningen. Enahanda syntes böra gälla vikarier, som vore anställda för hel kurs, samt de timlärare, för vilka arvodet vore angivet i gällande avlöningsförfattning, i den mån lärartjänstgöringen utgjorde deras huvudsakliga sysselsättning.

Vad överstyrelsen sålunda förordat rörande löneförmåner för icke-ordinarie lärare avveke från vad överstyrelsen i underdånig skrivelse den 6 september 1939 föreslagit beträffande motsvarande lärare vid vissa andra läroanstalter. Överstyrelsen hade nämligen funnit sig böra närmare ansluta sig till det förslag i berörda avseende, som framförts i en inom finansdepartementet upprättad promemoria angående avlöningsförmåner till viss civil personal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till värnpliktstjänstgöring.

I fråga om lärares avlöning, då tjänstgöringen rubbades på grund av krig eller krigsfara, borde särskilt bemärkas, dels det fall att undervisningen måste någon tid inställas, dels ock att läraren kunde bliva inkallad till militär tjänstgöring och därigenom urståndsatt att uppehålla sin tjänstgöring. Inställdes undervisningen vid läroanstalten, inträdde i stort sett samma förhållande som då undervisningen inställdes på grund av rådande smittsam sjukdom bland människor eller husdjur. I sådant fall ägde läraren enligt gällande avlöningsbestämmelser uppbära oavkortad lön, varjämte de såsom tjänstår för lönetursberäkning ägde att tillgodoräkna den tid, under vilken undervisningen av nämnda anledning varit inställd. Detta gällde icke blott beträffande ordinarie utan även extra ordinarie och extra lärare samt vikarier. Dessa bestämmelser syntes böra göras gällande även i fråga om lärare, som hindrats att tjänstgöra, emedan undervisningen inställts på grund av förhållandena vid krig eller krigsfara. Därvid syntes bestämmelsernas räckvidd böra utsträckas till att avse även timlärare, i varje fall de

timlärare, som hade tjänstgöringen vid skolan till sin huvudsakliga sysselsättning.

Överstyrelsen förutsatte, att statsbidrag till folkhögskolorna skulle utgå i vanlig ordning utan hinder av eventuell avkortning av undervisningstiden för hel skola eller för enskild lärare, som hindrats tjänstgöra eller vars undervisning minskats till följd av berörda förhållanden. Likaså förordade överstyrelsen, att skolorna tillförsäkrades ersättning av statsmedel för de merutgifter, som kunde komma att förorsakas av de föreslagna bestämmelserna.

Över skolöverstyrelsens berörda förslag har *statskontoret* den 5 oktober 1939 avgivit utlåtande. Statskontoret har därvid framställt vissa erinringar mot överstyrelsens förslag, i vad detsamma avser lärares avlöningsförmåner under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring.

Statskontoret vore endast berett att tillstyrka, att bestämmelser nu meddelades rörande avlöning under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap. Huru med dessa lärares avlöning skulle förfaras vid exempelvis krig syntes icke nu böra göras till föremål för prövning.

I fråga om avdragets storlek ville statskontoret föreslå, att föreståndare eller ämneslärare med fast anställning skulle vidkännas löneavdrag med belopp, motsvarande hälften av den för honom i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) stadgade kontanta lönen. Statskontoret förutsatte därvid, att läraren under ledigheten komme att uppbära oavkortad provisorisk avlöningsförbättring.

För övriga lärarkategorier syntes — i anslutning till vad ämbetsverket förordat i ett den 21 september 1939 till finansdepartementet avgivet utlåtande rörande avlöningsförmåner till viss personal under förstärkt försvarsberedskap — avdraget böra bestämmas efter enahanda grunder, under förutsättning *dels* att anställningen utgjort vederbörandes huvudsakliga sysselsättning, därvid för timlärare så skulle anses, om läraren vore ålagd en undervisningsskyldighet av minst 20 veckotimmar, *dels ock* att vederbörande vid inkallelsen innehaft anställning under någon längre tid, förslagsvis minst en termin, inom undervisningsväsendet.

Den nu föreliggande frågan innesluter enligt skolöverstyrelsen följande problem, nämligen rörande

avlöningsförmåner för föreståndare och lärare vid folkhögskolor under tjänstledighet för militärtjänstgöring,

avlöningsförmåner för nämnda befattningshavare för tid, varunder de hindras tjänstgöra eller få minskad tjänstgöring genom att undervisningen inställes eller inskränkes på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar,

beräkning av sistnämnda tid såsom tjänstetid vid uppflyttning i lönegrad, samt

bestridandet av de merutgifter, som förorsakas av ändrade bestämmelser i de nu berörda hänseendena.

Vad först angår frågan om ifrågavarande befattningshavares *avlöningsförmåner under tjänstledighet för militärtjänstgöring*, tar det av överstyrel-

Departementschefen.

sen framställda förslaget sikte på tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring. Med hänsyn till vad i oförmälda proposition nr 72 föreslagits beträffande avlöning under vissa förhållanden till lärare vid folkskoleväsendet, torde den föreliggande frågan böra å ena sidan begränsas till att avse avlöningsförmånerna under tjänstledighet för sådan tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap, å andra sidan vidgas till att omfatta avlöningsförmånerna under tjänstledighet för tjänstgöring under den förstärkta försvarsberedskapen såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver (reservstater) och såsom landstormsofficer. Följaktligen upptages icke här frågan om avlöningsförmåner vid av vanlig värnpliktstjänstgöring föranledd tjänstledighet och ej heller frågan om avlöningsförmåner under tjänstledighet för militärtjänstgöring under krig.

Gällande bestämmelser rörande avlöningsförmåner för föreståndare och ämneslärare med fast anställning under tjänstledighet göra skillnad mellan ledighet, som erhållits *dels* på grund av sjukdom, *dels* för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, *dels ock* på grund av annan än sålunda nämnd anledning. De av dessa bestämmelser, som avse tjänstledighet för bestridande av befattning i statens tjänst, torde äga tillämplighet jämväl för det fall, att befattningshavaren åtnjuter tjänstledighet för tjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver eller såsom landstormsofficer. Vid sådan ledighet ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån befattningshavaren skall av sina kontanta avlöningsförmåner avstå mera än ett belopp, motsvarande en tredjedel av den för honom stadgade kontanta begynnelselönen. Det må framhållas, att befattningshavarna i fråga under tjänstledighet för militärtjänstgöring enligt gällande bestämmelser icke äga uppbära någon provisorisk avlöningsförbättring. Beträffande dessa befattningshavare torde icke erfordras särskilda bestämmelser i fråga om avlöning under tjänstledighet för tjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver eller som landstormsofficer. Vad däremot angår annan folkhögskollärare än föreståndare och ämneslärare med fast anställning, får sådan lärare under ledighet av nyss angivet slag enligt nu gällande bestämmelser avstå hela lönen. Då dessa lärare icke torde böra i detta hänseende intaga en sämre ställning än andra, motsvarande befattningshavare, synes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån sådan lärare skall äga uppbära den för honom i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) stadgade kontanta minimilönen. Jag förutsätter härvid, vad beträffar såväl föreståndare och ämneslärare med fast anställning som annan folkhögskollärare, att i berörda hänseende gynnsammare grunder icke skola tillämpas än som i propositionen nr 72 föreslagits i fråga om motsvarande lärare i kommuns tjänst.

Skolöverstyrelsens förslag, i vad det avser folkhögskollärares avlönings-

förmåner under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring, torde innebära, att vederbörande lärare — utöver viss del av den honom enligt kungörelsen den 31 december 1919 tillkommande lönen jämte dyrtidstillägg därå — skulle äga uppbära provisorisk avlöningsförbättring, föreståndare eller ämneslärare med fast anställning med två tredjedelar och annan lärare med hälften av honom eljest tillkommande sådan avlöningsförbättring.

Jag vill för egen del förorda, att föreståndare och ämneslärare med fast anställning samt extra ordinarie och vikarierande ämneslärare, i den mån lärartjänstgöringen av skolöverstyrelsen prövas utgöra deras huvudsakliga sysselsättning, ävensom timplärare, som är ålagd en undervisningsskyldighet av minst 20 veckotimmar, skall under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap vidkännas löneavdrag med belopp, motsvarande hälften av den för honom i kungörelsen den 31 december 1919 stadgade kontanta minimiavlöningen. Härjämte torde dyrtidstillägg få utgå enligt gällande grunder. Den provisoriska avlöningsförbättringen torde få utgå med oavkortat belopp. Därest timplärare bestrider lägre antal veckotimmar än 20, bör det i förekommande fall få ankomma på skolöverstyrelsen att bestämma, om och i vad mån läraren skall få behålla någon del av honom eljest tillkommande löneförmåner. Extra ordinarie och vikarierande ämneslärare liksom timplärare bör, på sätt i öförmälda proposition nr 72 förutsatts beträffande vissa lärare vid kommunala skolor, i regel få bibehållas vid viss del av lönen samt uppbära provisorisk avlöningsförbättring allenast under förutsättning, att han sedan ingången av kalenderåret närmast före tjänstledighetens början vid det statliga eller statsunderstödda undervisningsväsendet innehaft sammanhängande anställning under minst en termin. Avlöning i enlighet med vad jag nu tillstyrkt torde böra utgå även vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnpliktslagen, då denna infaller under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen.

Vad sedan angår frågan om avlöningsförmåner för nu ifrågavarande befattningshavare, som hindras tjänstgöra eller vars tjänstgöring minskas vid krig eller krigsfara, må erinras, att i propositionen nr 72 föreslagits, att ordinarie, extra ordinarie, extra eller vikarierande lärare vid vissa kommunala och andra läroanstalter, vilken hindras att tjänstgöra eller vilkens tjänstgöring minskas till följd av undervisningens temporära inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, skall uppbära oavkortad avlöning och att samma rätt medgives timplärare, vars tjänstgöring omfattar minst 20 veckotimmar eller av överstyrelsen prövas utgöra hans huvudsakliga sysselsättning. Motsvarande bestämmelser torde böra meddelas beträffande vid statsunderstödd folkhögskola anställd föreståndare, ämneslärare med fast anställning samt extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare ävensom lärarinna i hushållsgöromål och timplärare. Givetvis bör sådan lärare vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra

den återläsning, som i vederbörlig ordning bestämmes. Jag har intet att erinra mot att här avsedd lärare för *uppflyttning i lönegrad* får taga i beräkning den tid, under vilken han av nämnda anledning varit hindrad att tjänstgöra.

En förutsättning för att de av mig nu föreslagna anordningarna skola kunna vidtagas torde vara, att *de merutgifter, som av bestämmelserna föranledas*, bestridas av statsmedel. Statsbidrag till avlönande av vikarier för lärare, som äro tjänstlediga av anledning, som i det föregående angivits, synes böra utgå med det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning är skyldig avstå, erfordras till arvode åt vikarien.

Enligt gällande bestämmelser äger skolöverstyrelsen, där undervisningen till följd av smittsam sjukdom bland människor eller husdjur eller annan tvingande anledning i vederbörlig ordning varit inställd, ändock bevilja statsbidrag. I propositionen nr 23 till 1939 års urtima riksdag angående särskilda bestämmelser vid krig eller krigsfara beträffande vissa undervisningsanstalter, vilken proposition av riksdagen lämnats utan erinran, förutsattes, att statsbidrag i enlighet med eljest gällande bestämmelser skulle kunna utgå till läroanstalt eller skoldistrikt utan hinder av att skolväsendet eller undervisningen under extraordinära förhållanden icke kunnat anordnas på sätt normalt skulle ha varit fallet. I anslutning härtill utgår jag från att nämnda för folkhögskolorna gällande bestämmelser jämväl äga tillämplighet, därest undervisningen inställes, inskränkes eller omläggas på grund av vid krig eller krigsfara rådande förhållanden. Om verksamheten vid folkhögskola av sådan anledning för någon längre tid måste inställas eller mer avsevärt inskränkas eller omläggas torde från fall till fall få bedömas, om och i vad mån statsbidrag bör utgå.

I propositionen nr 72 har föreslagits, att vissa lärare, som erhålla i uppdrag att såsom *förelägningschefer* biträda vid organiserandet av utrymning av skolor vid krig eller krigsfara, skola i viss utsträckning enligt Kungl. Maj:ts bestämmande åtnjuta oavkortade löneförmåner samt att tid, varunder lärare åtnjuter sådan ledighet, skall få tagas i beräkning i löneturs-hänseende. Då denna fråga för folkhögskolornas vidkommande torde vara av underordnad betydelse, anser jag mig icke böra för dessa skolor ifrågasätta särskilda föreskrifter i ämnet.

2. Statsunderstödda privatläroverk.

I kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 154) angående avlöning av lärarinorna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter samt angående statsunderstöd åt dessa läroanstalter m. m. meddelas vissa bestämmelser angående *minimilön* för föreståndarinnor och lärarinnor vid statsunderstödda enskilda mellanskolor, högre flickskolor samt högre goss- och sam-

skolor. Enligt dessa bestämmelser skola föreståndarinnor åtnjuta avlöning med minst 2,000 kronor i 1 lönegraden samt därjämte bostad eller hyresersättning, ämneslärarinnor med full tjänstgöring med — alltefter kompetens — 1,400 kronor eller 1,200 kronor i 1 lönegraden, timlärarinnor i läroämnena med 60 kronor för varje veckotimme och övningslärarinnor med 60 kronor eller i vissa fall 50 kronor för varje veckotimmens undervisning. Vidare meddelas bestämmelser om minimilön i högre lönegrader.

Lärrinna vid statsunderstödd enskild läroanstalt, som är delaktig i de enskilda läroanstalternas av staten understödda vikariatskassa, äger under tjänstledighet för sjukdom behålla viss del av sina avlöningsförmåner på sätt och under de villkor, som i av Kungl. Maj:t fastställt reglemente för nämnda kassa stadgas. Till vikariens avlöning utgår bidrag från nämnda kassa.

Därutöver saknas i ovannämnda kungörelse föreskrifter om och i vad mån lärarinnepersonalen vid tjänstledighet äger uppbära den stadgade minimilönen helt eller delvis ävensom bestämmelser i fråga om minimilön m. m. för den manliga lärarpersonalen vid statsunderstödda privatläroverk.

Lärarpersonalen vid statsunderstödda privatläroverk äger av statsmedel åtnjuta tillfällig löneförbättring jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 327) angående tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid privatläroverk.

Den tillfälliga löneförbättringen utgår utöver föreskriven minimiavlöning eller, där föreskrift om minimiavlöning saknas, utöver den avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—15. Den utgår för manlig föreståndare samt manlig, ävensom i vissa fall kvinnlig, ämneslärare med full tjänstgöring vid ifrågavarande skolformer med det belopp, som motsvarar före den 1 januari 1938 utgående tillfällig löneförbättring till rektorer och lärare med motsvarande tjänsteställning vid statens läroverk eller efter särskild prövning av Kungl. Maj:t med högre belopp, dock med högst 1,500 kronor. För kvinnlig föreståndare och ämneslärare i övrigt med full tjänstgöring utgår löneförbättringen med 1,500 kronor, i vissa fall med 1,200 kronor, för manlig timlärare vid vissa skolformer med 60 kronor för år och veckotimme, för manlig timlärare vid övriga skolformer och för kvinnlig timlärare med 50 kronor samt för övningslärare med 40 kronor för veckotimme och år.

Föreståndare samt ämneslärare, manlig eller kvinnlig, som tjänstgjort kortare tid än en termin, erhåller tillfällig löneförbättring i förhållande till den del av terminen, under vilken hon tjänstgjort, dock med iakttagande, bland annat, att den, som på grund av sjukdom åtnjutit tjänstledighet eller varit hindrad att tjänstgöra på den grund, att tjänstgöringen vid skolan i anledning av rådande smittsam sjukdom måst för någon tid inställas, icke för denna tid skall vidkännas avdrag å beloppet av honom eljest tillkommande löneförbättring.

Till timlärare och övningslärare utgår den tillfälliga löneförbättringen i förhållande till den fullgjorda tjänstgöringen; dock med iakttagande, bland annat, att sådan övningslärare, som bestrider tjänstgöring av den art och omfattning, att den berättigar till ålderstillägg i enlighet med föreskrifterna

i kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 154), och som på grund av sjukdom åtnjutit tjänstledighet eller varit hindrad att tjänstgöra på den grund, att tjänstgöringen vid skolan i anledning av rådande smittsam sjukdom måst för någon tid inställas, icke för denna tid skall vidkännas avdrag å beloppet av honom eljest tillkommande löneförbättring.

Lärare vid statsunderstödda privatläroverk äger vidare av statsmedel åtnjuta dyrtidstillägg jämlikt kungörelsen den 22 juni 1923 (nr 305) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk.

Procentuellt dyrtidstillägg utgår för föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring å två tredjedelar av det belopp, som motsvarar summan av den stadgade kontanta minimiavlöningen och den tillfälliga löneförbättringen. Där föreskrift om minimiavlöning saknas, skall dyrtidstillägget utgå å två tredjedelar av det belopp, vilket motsvarar summan av den kontanta avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—15, och berörda tillfälliga löneförbättring, eller, där denna bestämmelse ej är tillämplig, å det belopp, som, med hänsyn såväl till vederbörande skolas lönenivå i det hela som till beloppen av dyrtidstilläggsunderlaget för motsvarande tjänster vid andra skolor, i varje särskilt fall av skolöverstyrelsen bestämmes. Dyrtidstillägg enligt angivna regler tillkommer jämväl timlärare och övningslärare.

Dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal, motsvarande hälften av det utav Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen, dock i förekommande fall avjämnat till närmast lägre hela tal.

Tillfällig, av vederbörligen styrkt förfall förorsakad frånvaro från undervisningen, icke överstigande åtta dagar av den tid, utbetalningen avser, föranleder icke avdrag å vederbörande eljest tillkommande dyrtidstillägg. I andra fall av ledighet utgår dyrtidstillägget endast å det mot den uppburna avlöningen svarande dyrtidstilläggsunderlaget.

Beträffande s t a t s u n d e r s t ö d till enskilda mellanskolor, högre flickskolor samt högre goss- och samskolor gäller i huvudsak följande:

Statsunderstöd utgår i form av dels grundunderstöd, dels ock särskilt understöd för undervisning i huslig ekonomi. Till högre goss- och samskolor kunna dessutom utgå dels särskilt understöd för undervisning i slöjd eller därmed jämförligt annat praktiskt arbete, dels ock särskilt understöd för anlåtande i viss större utsträckning av manliga lärare. Härutöver utgår jämlikt kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 154) bidrag av statsmedel till löne- och ålderstillägg åt lärarinnor vid privatläroverk. Sådant statsbidrag utgår även för vid i omförmälda vikariatskassa delaktig läroanstalt anställd lärarinna, som åtnjuter tjänstledighet på grund av sjukdom. För lärarinnans vikarie under tjänstledigheten utgår ej statsbidrag.

Jämlikt kungörelsen den 6 december 1918 (nr 1104) må för utbekommande av statsbidrag till statsunderstödda enskilda anstalter och till där anställd lärarpersonal hinder ej möta därav, att undervisningen vid vederbörande läroanstalt måst inställas till följd av rådande smittsam sjukdom. Den tid, under vilken undervisning enligt av riksdagen godkända bestämmelser skall meddelas vid vederbörande läroanstalt, må, där smittsam sjukdom befinnes därtill föranleda, förkortas i den utsträckning Kungl. Maj:t på därom gjord framställning prövar sådant erforderligt.

I skrivelse den 23 september 1939 har *skolöverstyrelsen* framlagt förslag i fråga om avlöningsförmåner till vissa vid statsunderstödda högre goss- och samskolor, enskilda mellanskolor och högre flickskolor anställda lärare vid hinder för läraren på grund av krig eller krigsfara att fullgöra sin tjänstgöring m. m.

Överstyrelsens förslag innebär följande:

Vid sådan skola anställd föreståndare, ämneslärare med full tjänstgöring samt sådan övningslärare, som bestrede tjänstgöring av den art och omfattning, att den berättigade till tjänstårsberäkning för erhållande av ålders- tillägg jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 154), ävensom timlärare i läroämne med minst 20 veckotimmars tjänstgöring, som för någon tid hindrades att tjänstgöra eller vars tjänstgöring minskades till följd av undervisningens inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, skulle för denna tid icke vidkännas något avdrag å beloppet för honom eljest tillkommande tillfällig löneförbättring. Därutöver skulle kvinnlig lärare av statsmedel tillerkännas ersättning med så stort belopp, att detsamma jämte den tillfälliga löneförbättringen uppginge till halva den stadgade minimilönen, samt manlig lärare, efter överstyrelsens prövning, med så stort belopp, att han ej behövde vidkännas avdrag med mer än hälften av honom eljest tillkommande löneförmåner för år räknat eller, där hans löneförmåner befunnes överstiga dem, som befattningshavare å motsvarande befattning vid statliga eller kommunala skolor åtnjöte, hälften av det lönebelopp, som kunde befinnas skäligt. Vad sålunda föreslagits i fråga om manlig lärare, som hindrats att tjänstgöra av nämnd anledning, skulle jämväl gälla för tid, under vilken han under förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering vore inkallad till tjänstgöring såsom beställningshavare i reserven eller å reservstat, till tjänstgöring såsom landstormsofficer eller till värnpliktstjänstgöring. På lärare sålunda tillkommande löneförmåner skulle utgå dyrtidstillägg enligt gällande grunder. Lärare med lönetursrätt skulle äga att för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig den tid, varunder han varit hindrad att tjänstgöra av nämnda anledningar. Statsbidrag till ifrågakvarande läroanstalter och vid dessa anställd personal skulle få utgå utan hinder därav, att undervisningen måst inställas eller inskränkas på grund av förhållanden, som stode i samband med krig eller krigsfara.

Såsom stöd för detta förslag har överstyrelsen åberopat gällande bestämmelser — för vilka i det föregående redogjorts — i fråga om lärares vid privatläroverk avlöningsförmåner samt om statsbidrag till sådan skola i händelse av att undervisningen måste inställas på grund av smittsam sjukdom. Överstyrelsen har vidare framhållit, att enbart bibehållandet av den tillfälliga löneförbättringen särskilt för de manliga lärarnas del i de flesta fall innebure en mycket otillräcklig hjälp samt att det icke kunde förut sättas, att den enskilda skolan skulle vara i stånd att till befattningshavare utbetala någon ersättning.

Över skolöverstyrelsens berörda förslag har *statskontoret* den 12 oktober 1939 avgivit utlåtande. Statskontoret har framställt vissa erinringar mot förslaget.

I anslutning till vad ämbetsverket förordat i förutnämnda utlåtande angående åtgärder för uppehållande av verksamheten vid statsunderstödda folkhögskolor vid krig eller krigsfara syntes de föreslagna bestämmelserna i fråga om lärares avlöningsförmåner vid hinder för läraren på grund av krig eller krigsfara att fullgöra sin tjänstgöring böra begränsas att avse endast sådana lärare, för vilka anställningen utgjort vederbörandes huvudsakliga sysselsättning — därvid för övningslärare och timplärare sådan förutsättning skulle anses föreligga, om läraren vore ålagd en undervisnings-skyldighet av minst 20 veckotimmar — och vilka vid inkallelsen innehaft anställning under någon längre tid, förslagsvis minst en termin, inom undervisningsväsendet. Ämbetsverket hade intet att erinra mot att dessa lärare vid undervisningens inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar berättigades uppbära dem eljest tillkommande löneförbättring. Däremot kunde statskontoret icke tillstyrka, att — som överstyrelsen föreslagit — de därutöver av statsmedel skulle tillerkännas ersättning med ytterligare belopp av den anledningen, att statsbidrag i vanlig ordning avsåges skola utgå till understöd åt den skola, vid vilken läraren vore anställd.

De av skolöverstyrelsen föreslagna bestämmelserna i fråga om lärares avlöningsförmåner under tjänstledighet för militärtjänstgöring avsåge tid, då lärare i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering vore inkallad till tjänstgöring som beställningshavare i reserven eller å reservstat, till tjänstgöring såsom landstormsofficer eller till värnpliktstjänstgöring. Av skäl, som statskontoret angivit i sitt ovannämnda utlåtande, borde emellertid bestämmelser nu meddelas endast angående avlöning under förstärkt försvarsberedskap och således icke — som föreslagits — under mobilisering. Vidare ansåge ämbetsverket icke tillräckliga skäl föreligga att medgiva befattningshavare, som inkallades för tjänstgöring såsom beställningshavare i reserven eller å reservstat eller såsom landstormsofficer, rätt att uppbära tillfällig löneförbättring, utan borde denna förmån förbehållas lärare, som inkallades för värnpliktstjänstgöring. Att — utöver den tillfälliga löneförbättringen — särskilt bidrag av statsmedel skulle anvisas för dessa lärares avlöning under dylik ledighet kunde statskontoret icke tillstyrka. Det syntes böra ankomma på vederbörande skolors ägare — att om och i den mån dylikt särskilt bidrag befundes böra utgå — själva bestrida kostnaden härför.

Departement-
schefen.

I anledning av vad av skolöverstyrelsen och statskontoret anförts förordar jag, under åberopande av vad jag i det föregående yttrat beträffande statsbidrag till folkhögskolor, att *statsbidrag* till privatläroverk må utgå utan hinder därav, att undervisningen inställes, inskränkes eller omlägges på grund av vid krig eller krigsfara rådande förhållanden. Måste verksamheten för någon längre tid inställas eller mer avsevärt inskränkas eller omläggas, torde beträffande statsbidrag böra gälla vad av mig förordats beträffande statsbidrag under sådana förhållanden till folkhögskolor.

Jag anser skäligt, att föreståndare eller ämneslärare med full tjänstgöring vid skola av ifrågavarande slag, vilken *hindras att tjänstgöra eller vars tjänstgöring minskas* till följd av undervisningens temporära inställande

eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, medgives rätt uppbära de löneförmåner, vilka helt bestridas av statsmedel, d. v. s. honom eljest tillkommande tillfällig löneförbättring med oavkortat belopp ävensom dyrtidstillägg enligt gällande grunder. Samma rätt synes jämväl böra medgivas övningslärare och timplärare, under förutsättning att lärarens tjänstgöring omfattar minst 20 veckotimmar eller att densamma av skolöverstyrelsen prövas utgöra hans huvudsakliga sysselsättning eller ock att eljest enligt överstyrelsens beprövande särskilda skäl härför föreligga. Vad sålunda förordats synes jämväl böra gälla, då vederbörande lärare åtnjuter *tjänstledighet* för värnpliktstjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap — alltså även vid beredskapstjänstgöring. Beträffande övningslärare och timplärare bör dock, såsom i det föregående föreslagits beträffande folkhögskola, som regel krävas, att läraren sedan ingången av kalenderåret närmast före tjänstledighetens början innehåft sammanhängande anställning vid det statliga eller statsunderstödda undervisningsväsendet under minst en termin. Jag finner däremot i likhet med statskontoret ej skäl tillstyrka att — såsom skolöverstyrelsen föreslagit — lärare vid tjänstgöringshinder av ifrågavarande art skall tillerkännas särskild ersättning av statsmedel utöver tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg. Vederbörande läroanstalt synes vara oförhindrad att med anlitan av till dess förfogande stående medel tillerkänna läraren den ytterligare ersättning, som kan befinnas påkallad.

Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att på särskild framställning besluta, om och i vad mån lärare vid statsunderstött privatläroverk, vilken i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap åtnjuter tjänstledighet för tjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver (reservstater) eller såsom landstormsofficer, skall äga uppbära honom eljest tillkommande tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg. Gynnsammare grunder torde dock därvid icke böra tillämpas än i den förutberörda propositionen nr 72 föreslagits i fråga om motsvarande lärare i kommuns tjänst. I övrigt torde särskild ersättning av statsmedel till ifrågavarande lärare under sådan ledighet icke böra utgå, läroanstalten dock obetaget att, om och i den mån dylik ersättning befinnes motiverad, själv bestrida kostnaden härför.

På frågan om löneförmåner för ifrågavarande befattningshavare under tjänstledighet för annan militärtjänstgöring än nu nämnts anser jag mig icke böra ingå.

Enligt skolöverstyrelsens förslag skulle lärare med lönetursrätt äga att för *uppflyttning i lönegrad* tillgodoräkna sig den tid, varunder han varit hindrad tjänstgöra av skäl, som i det föregående angivits. I anledning härav må anmärkas, att denna fråga, vad angår lönetursberättigad lärarinna vid statsunderstött privatläroverk, på grund av för sådan lärarinna gällande be-

stämmelser om uppflyttning i högre lönegrad automatiskt regleras, om vad i nämnda proposition nr 72 förordats i fråga om där avsedd lärares rätt att för uppflyttning i löneklass taga i beräkning tid, under vilken han hindras tjänstgöra på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, vinner bifall. Då bestämmelser nu saknas beträffande uppflyttning i lönegrad för manlig lärare vid statsunderstödda privatläroverk, torde särskilda föreskrifter för dessa lärares del icke behöva nu meddelas i anledning av överstyrelsens berörda förslag.

Särskilda föreskrifter beträffande löneförmåner för *förelägningschefer* torde icke erfordras i fråga om privatläroverken.

3. Folk- och fortsättningsskolor.

De i propositionen nr 72 framlagda förslagen avse, såvitt angår lärare vid folk- och småskolor, allenast lärare med avlöning enligt avlöningsreglementet den 30 september 1937 (nr 868) för lärare vid folk- och småskolor. Vid dessa skolor finnas anställda jämväl lärare, vilkas avlöningsförhållanden icke äro reglerade i nämnda reglemente men till vilkas avlöande statsbidrag utgår. I fråga om sådan lärares ävensom lärares vid fortsättningsskola avlöningsförhållanden vid tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap och vid hinder för läraren att tjänstgöra på grund av undervisningens temporära inställande eller inskränkning vid krig eller krigsfara torde bestämmelser vara påkallade.

Bestämmelser om statsbidrag till avlöande av såväl timlärare i läsämne med avlöning enligt 34 § ovannämnda avlöningsreglemente som i annat övningsämne än slöjd och hushållsgöromål vid folkskoleväsendet äro meddelade i kungörelsen den 10 december 1937 (nr 999) angående statsbidrag till avlöning av lärare vid folk- och småskolor m. m. Statsbidrag till avlöande av timlärare i läsämne eller i annat övningsämne än slöjd och hushållsgöromål utgår, där ej skolöverstyrelsen för visst fall annorlunda medgivit, allenast till skoldistrikt, där överlärare är anställd, och i den mån timlärare förordnats att meddela undervisning det antal veckotimmar, varmed överlärarens undervisningsskyldighet enligt av överstyrelsen fastställd instruktion understiger 30 veckotimmar. Sagda statsbidrag till avlöande av timlärare i annat övningsämne än slöjd och hushållsgöromål utgår med belopp, motsvarande det av skoldistriktet bestämda arvode, under förutsättning att detta icke överstiger i 34 § avlöningsreglementet angivet dag-arvode till timlärare i läsämne vid samma skola. Timlärare i annat övningsämne än slöjd och hushållsgöromål äger, såvida statsbidrag utgår till hans avlöande, uppbära dyrtidstillägg av statsmedel jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 4 januari 1938 (nr 12) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor m. fl.

Bestämmelser om statsbidrag för undervisning i slöjd äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 572) angående statsbidrag för undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola och för

undervisning i hushållsgöromål i kungörelsen samma dag (nr 573) angående statsbidrag för undervisning i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt. Statsbidraget utgår med belopp, motsvarande den för vederbörande lärare stadgade minimiersättningen. Om lärare förbjudits tjänstgöra till förekommande av smittfara, utgår statsbidrag till avlönande av vikarie för läraren. Provisorisk avlösningsförbättring utgår till lärare i slöjd och hushållsgöromål jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 5 juni 1931 (nr 191) om provisorisk avlösningsförbättring åt lärare i slöjd och hushållsgöromål vid folk- och småskolor och därmed jämförlig läroanstalt. Till lärare i slöjd utgår sådan avlösningsförbättring endast under förutsättning, att lärarens undervisning omfattar minst 20 timmar i veckan.

Bestämmelser om dyrtidstillägg åt lärare i slöjd och i hushållsgöromål vid folkskoleväsendet äro meddelade i kungörelsen den 22 juni 1923 (nr 307) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, vissa sjukvårdsanstalter och barnhem, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier. I fråga om dyrtidstillägg till lärare i slöjd vid folkskoleväsendet gäller, bland annat, att sådant dyrtidstillägg utgår allenast, där lärarens undervisning i slöjd enligt fastställd arbetsordning omfattar lägst 20 timmar i veckan.

Till avlönande av lärare vid fortsättningsskola utgår statsbidrag jämlikt kungörelsen den 30 december 1932 (nr 587) om avlöning åt lärare vid fortsättningsskolan samt statsbidrag till sådan avlöning. Statsbidraget utgår med belopp, motsvarande de för undervisningen i sådan skola utgående stadgade minimiarvodena jämte i förekommande fall till lärare utgående ålderstillägg. Därest lärare förbjudits tjänstgöra till förekommande av smittfara, utgår statsbidrag till avlönande av vikarie. Jämväl till avlönande av vikarie för vissa lärare, som åtnjuta tjänstledighet på grund av sjukdom, utgår statsbidrag.

Vidkommande frågan om avlöning till vissa lärare vid folk- och fortsättningsskolväsendet under *tjänstledighet* för värnpliktstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap vill jag erinra om att i propositionen nr 72 framhållits, att anställningen som timlärare i läsåmnen vid folk- och småskolor för vederbörande i många fall endast vore en bisyssla, samt att i propositionen föreslagits, att det skulle få ankomma på skolöverstyrelsen att, med iakttagande av de för statens motsvarande lärare gällande grunderna, på särskild framställning från fall till fall besluta om sådan lärares avlöning vid tjänstledighet för ifrågavarande ändamål. Vad i nämnda proposition sålunda framhållits gäller jämväl i stor utsträckning beträffande folkskolans lärare i övningsämnen ävensom i fråga om lärare vid fortsättningsskolväsendet. Det synes jämväl böra ankomma på skolöverstyrelsen att, med iakttagande i huvudsak av de för statens motsvarande lärare gällande grunderna, besluta, om och i vad mån här avsedd lärare i övningsämne vid folkskolan eller lärare vid fortsättningsskolan skall äga att under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap — alltså även vid beredskapstjänstgöring — uppbära någon del av den till honom eljest av statsmedel utgående avlöningen.

Departement-
schefen.

I fråga om avlöningsförmånerna för lärare vid folkskoleväsendet, vilken hindras att tjänstgöra vid krig eller krigsfara, har i nämnda proposition — såsom redan nämnts — föreslagits, att timlärare i läsämne vid folk- eller småskola, vilken hindras att tjänstgöra eller vilkens tjänstgöring minskas till följd av undervisningens temporära inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, skall äga uppbära oavkortad avlöning under förutsättning, att lärarens tjänstgöring omfattar minst 20 veckotimmar eller ock att densamma av skolöverstyrelsen prövas utgöra hans huvudsakliga sysselsättning. Lärare, för vilken sådant tjänstgöringshinder förelegat, skulle vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning kunde vara bestämd. Läraren skulle jämväl få för uppflyttning i löneklass taga i beräkning den tid, under vilken han av nämnda anledning varit hindrad att tjänstgöra.

Vad i propositionen sålunda förordats torde i tillämpliga delar böra gälla jämväl i fråga om lärare i övningsämne vid folkskola samt beträffande lärare vid fortsättningskola, om och i den mån statsmedel utgår till vederbörandes avlönande.

Ett genomförande av vad sålunda förordats medför vissa jämkningar i gällande *statsbidragsgrunder*. Därest här avsedd lärare under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap medgives rätt att uppbära viss del av den honom eljest tillkommande, av statsmedel utgående ersättningen, bör vederbörande huvudman äga uppbära statsbidrag till avlönande av vikarie för läraren med belopp, motsvarande skillnaden mellan vad den tjänstledige läraren har att av stadgad minimiersättning avstå och vad som för vikariens avlönande med minimiersättning erfordras. I den mån här avsedd lärare, vilken hindras att tjänstgöra eller vilkens tjänstgöring minskas till följd av undervisningens temporära inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, medgives rätt att uppbära oavkortad, av statsmedel eljest utgående ersättning, bör statsbidrag få utgå, som om undervisningen bedreves i eljest avsedd omfattning.

Jag förutsätter, att vad nu föreslagits skall äga motsvarande tillämpning beträffande lärare i övningsämnena vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och barnhem.

4. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts och under erinran, att de bestämmelser, jag i det föregående förordat, torde böra, i likhet med motsvarande i propositionen nr 72 ifrågasatta föreskrifter, förlänas giltighet från och med den 1 september 1939, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående förordats, meddela bestämmelser angående statsbidrag till folkhögskolor, privatläroverk samt folk- och fortsättningsskolor ävensom angående avlöningsförmåner för vissa lärare vid sådana skolor dels under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap, dels ock vid undervisningens inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Sandberg.
